

Transcriptie interview De heer S. Zeilstra op 30 januari 2023

Pagina-indeling

Blz.

1. Opgroeien, gezin, ouders en grootouders.
5. Buurtleven.
7. Onderwijs.
8. Voortgezet onderwijs.
9. Eerste baan en militaire dienst.
10. Werken in een laboratorium biologie universiteit Leiden, avondonderwijs.
14. Getrouwd, wonen, kinderen, verhuizen, hobby's.
16. Pensioen, hobby's en vrijwilligerswerk.
20. Ziekte echtgenote.
22. Nogmaals werken in het laboratorium.

I-1: Meneer Zeilstra, in welke plaats bent u geboren en op welke datum?

G: 10-1-1940 in Leiden.

I-1: In Leiden?

G: Ja.

I-1: En uw ouders woonden toen in Leiden?

G: Die woonden toen in de Kraaijerstraat.

I-1: In de Kraaijerstraat. U heet Schelte Zeilstra. Dat doet Fries aan; klopt dat?

G: Ik ben vernoemd naar de vader van mijn vader, dus naar mijn opa. Dat is een Fries die komt uit Sneek.

I-1: Die komt uit Sneek.

G: Ja, en daar ben ik naar vernoemd.

I-1: En hoe is uw familie hier in Leiden terechtgekomen?

G: Nou, mijn moeder woonde in Oegstgeest en mijn vader in Sneek en mijn vader was na de diensttijd, hij heeft toen gediend bij de cavalerie, toen is mijn vader deze kant op gekomen eigenlijk en die heeft toen kennis gekregen aan mijn moeder en nou ja, dat is toen een heel lange situatie geweest, maar in ieder geval toen hebben ze voor elkaar gekozen. Mijn vader zat in het schoenmakersvak, Van Hoek op de Aalmarkt, en die heeft ruim 40 jaar schoenmaker geweest, chef-schoenmaker.

I-1: Zo is dus uw vader in Leiden terechtgekomen.

G: Ja.

I-1: En die is dus in Leiden gebleven nadat hij uw moeder had leren kennen?

G: Ja, klopt, ze zijn getrouwd.

I-2: Mag ik even? Heeft uw vader hier in de kazerne gediend?

G: Dat zou kunnen, maar dat weet ik niet; dat is mogelijk, maar waarschijnlijk wel. Het was oorlogstijd hé, veertig, het was oorlogstijd en hij zat op een paard, cavalerie.

I-1: U bent dus een paar maanden voordat de Duitsers Nederland binnenvielen bent u geboren.

G: Ja.

I-1: Met hoeveel kinderen waren jullie thuis?

G: Vijf; ik ben de eerste, de oudste, en daarna kwamen er nog vier.

I-1: En werden er nog kinderen in oorlogstijd geboren?

G: Nee, daarna. [twee tijdens de bezetting]

I-1: Daarna. Waren uw ouders lid van een kerk?

G: Ja, de Gereformeerde Kerk, en gebleven.

I-1: Waar gingen ze naar de kerk?

G: Toen mijn ouders in de Willemstraat woonden gingen we naar de Oude Vest [nr. 133] en later zijn mijn ouders verhuisd naar Zuidwest en toen gingen ze naar de Bevrijdingskerk.

I-1: Maar de Oude Vestkerk, is dat de kerk waar u als kind...

G: Ik ben als kind, als kind zijnde ben ik daar naartoe gegaan ja.

I-1: Waren uw ouders lid van een politieke partij?

G: Mijn vader was lid van de ARP en mijn moeder niet, nee.

I-1: En was uw vader ook actief voor de ARP?

G: Nee. Hij was wel actief voor de kerk; hij was bejaardenouderling.

I-1: Kunt u iets vertellen over hoe u werd opgevoed door uw ouders; wat voor soort opvoeding heeft u gehad?

G: Nou, een correcte opvoeding, wel met enige strengheid in het omgaan met elkaar eigenlijk, en ook qua opvoeding heb ik natuurlijk ook wel eens wat opmerkingen over gehad. Ik was natuurlijk een jonge jongen en ja, je deed wel eens baldadige dingen natuurlijk dus en dat.

Maar in ieder geval, de ouders waren er voor ons en ook voor de andere vier - we waren met

zijn zevenen bij elkaar; vijf kinderen en de ouders erbij. We hebben een keurige opvoeding gehad. Maar ik kreeg ook wel eens straf hoor, soms.

I-1: Was het zoiets als streng maar rechtvaardig?

G: Dat is moeilijk te beoordelen. Toen vond ik natuurlijk niet, maar ja, ik begreep het later wel, toen ik ouder werd toen begreep ik dat wel.

I-1: Als u als kind problemen had, kon u dan ook bij uw ouders terecht?

G: Ja, maar op een heel andere manier dan [we] nu gewend zijn eigenlijk. Ja, ik ben nou drieëntachtig; ik bedoel: ik herinner me wel dat als ik straf kreeg dan werd er wel gezegd: je moet zus of zo doen, of dat heb je verkeerd gedaan. En als ik echt baldadig was geweest dan kreeg ik natuurlijk wel wat klappen te verduren natuurlijk; terecht. Nu zou je het niet meer accepteren in deze tijd, maar ja, eigenlijk was het wel terecht eigenlijk.

I-1: Wat deed uw vader voor zijn beroep; dat zei u daarnet al, maar ik vraag het u nog maar even een keer.

G: Mijn vader was schoenhersteller en mijn vader is later bij Van Hoek terechtgekomen; die hadden een schoenwinkel rechts van de nee sorry links van de Hema op de Haarlemmerstraat [A. van Hoek dreef met W.P. den Hollander vanaf 23-1-1948 een schoenwinkel "De City", Haarlemmerstraat 128], en ze hadden een schoenherstelbedrijf op de Aalmarkt waar nu die modezaak zit nummer achtien, en mijn vader was chef.

I-1: Daar was een schoenwinkel?

G: Nee, een herstelplaats met later ook een winkel erbij, zeker in de koude periode [begonnen als Superlargo Schoenrep.-inrichting 'De Adelaar'].

I-1: Uw vader werkte bij een baas en was dus niet zelfstandig.

G: Nee, hij werkte bij een baas.

I-1: Ik heb iets gezien van dat er op de Aalmarkt een schoenmakerij was die L.Z. heette.

G: Ja, dat klopt.

I-1: Is dat degene die...

G: Ja, dat is leuk, eerst heette het Van Hoek, later is het, heeft Van Hoek zich in de schoenwinkel teruggetrokken op de Haarlemmerstraat, wat ik net vertelde, en ze werkten met vijf man. Het was echt groot, en toen kwamen mijn vader en Jan Leeftang kwamen op het idee om het L.Z. te noemen, want dat waren de twee mensen die de zaak regelden, zeg maar. De L is van Leeftang en de Z is van Zeilstra.

I-1: De Z is van Zeilstra; hé, wat grappig. Kon uw vader voldoende verdienen om zijn gezin te onderhouden?

G: Ja, kijk, je leeft natuurlijk veel op een andere manier; ik bedoel, we hadden geen luxe maar er was voldoende en mijn vader was dus alleenverdiener. Ik moet eerlijk zeggen: ik heb nooit geweten hoeveel dat is geweest, zeker in mijn jonge jaren niet, maar we zijn niks tekort gekomen - laat ik het zo zeggen.

I-1: Het was niet zo dat elk dubbeltje omgedraaid moest worden.

G: Soms wel waarschijnlijk; ik denk in de kerstperiode misschien. [Lacht].

I-1: Heeft uw moeder ooit gewerkt?

G: Vroeger toen ze niet getrouwd was wel in de huishouding, maar toen ze getrouwd was niet meer.

I-1: Daarna niet meer. Hebt u uw grootouders van vaders- en moederskant gekend?

G: Ja, van mijn vaderskant: dat was dan opa Schelte en tante Tetje, dat was namelijk zijn tweede vrouw, want de vorige vrouw die was overleden; die heb ik gekend. Toen ben ik later, toen ik wat ouder werd, ben ik toen daar ook op vakantie gegaan, dus met de fiets naar Amsterdam op de boot naar Lemmer en met de fiets naar Sneek, en dat heb ik een aantal keren gedaan.

De ouders van mijn moeder die hebben in de Duinstraat [Duinzichtstraat 25] gewoond, opa Willem [van der Kraan, geb. Zoeterwoude 21-3-1886, overl. Leiden 9-5-1952] en oma

Trijntje [de Groot] heel toevallig. Nou, toen mijn opa overleed - dat is nou heel raar dat je dat nou nog zo kan zeggen in deze tijd - toen mijn oma kon niet meer alleen blijven in dat huis, en mijn moeder die verplichtte me, nou, een heel enkele [keer], die vroeg aan mij: "Zou je in het weekend bij oma willen logeren, want oma kan er niet tegen als ze alleen zit". Ik heb het nu over, want zij is nu ook overleden [Trijntje de Groot overleed 18-1-1969]. Ik heb toen heel getrouw heb ik een heel lange periode ging ik vrijdagsavonds naar Oegstgeest toe op de fiets en dan kwam ik zondagsavond weer thuis, want ik moest ik weer naar school en dat heb ik wel eens voorgehouden aan mijn kleinkinderen; ik zeg: "Toen luisterden we nog naar de ouders".

I-1: Ja, wat goed van u dat u dat deed. En de Duin[zicht]straat die u net noemde is de Duin[zichtstraat] in Oegstgeest?

G: Ja, bij de Wijttenbachweg.

I-1: Het ging dus over de moeder van uw moeder die niet alleen kon zijn?

G: Ja, die had moeite met alleen zijn en ja, goed, dat begrijp ik nu goed; ik ben nu ook alleen.

I-1: Nu u zelf ook alleen bent.

G: Maar ze kon dus ook moeilijk tegen de nacht enzovoort. Ik heb toen, ik logeerde dan bij haar.

I-1: Dan voelde ze zich waarschijnlijk wat veiliger.

G: We lagen ook samen, lagen we dan in nachtrust, om het netje te zeggen. Toen was ik veertien, vijftien jaar; zoiets. Echt gehoorzaam hè?

I-1: Ja. Wat deden uw beide grootvaders voor werk?

G: Van opa Schelte, dat weet ik niet heel erg precies; het is zo lang geleden. Ik dacht dat hij in de plantsoenendienst werkte, maar ik weet niet of het goed is. Opa Willem, die werkte bij de plantsoenendienst in Endegeest en was ook stoker.

I-1: In Endegeest?

G: Ja. Toen.

I-1: Hij woonde er natuurlijk vlakbij hé, in Oegstgeest.

G: Ja.

I-1: U woonde eerst in de Kraaierstraat zei u; hoelang heeft u daar gewoond?

G: Nou, ik moet eerlijk zeggen, ik denk dat wij in de beginjaren maar vraagtekens daarbij, later, we zijn wel later gaan wonen in de Willemstraat [nr. 34]. Dat weet ik erg goed; toen was ik al een paar jaar ouder zeg maar, en ik moet heel eerlijk zeggen: ik denk dat ik dan ongeveer ja ..., schat maar, tegen de, ja wat zal het nou zijn, tegen de acht, negen jaar, tien, zoiets.

I-1: Toen u verhuisde.

G: Ja; vermoed ik, vermoed ik.

I-1: Heeft u herinneringen aan de Kraaierstraat?

G: Nauwelijks. We hadden toen een melkzaak en dat weet ik nog omdat mij dat toen wel verteld is, maar daar heb ik geen herinneringen aan, nee.

I-1: Uw ouders hadden een melkzaak?

G: Ja, mijn vader was in het begin, ja, in het begin ja.

I-1: O, in het begin had hij een melkzaak?

G: Ja, in het begin, en later is hij schoenhersteller geworden.

I-1: En weet u ook waardoor hij van beroep is veranderd?

G: Nee, nee.

I-1: Daar heeft u geen herinneringen aan?

G: Nee.

I-1: Toen u een jaar of acht was.

G: Denk ik hoor; dat is echt schatten.

I-1: Nou, zo bij benadering hé bent u verhuisd naar de Willemstraat, dat is in de wijk Groenoord of is dat Noorderkwartier?

G: Dat is het Noorderkwartier; dat ligt aan de Maresingel.

I-1: Ja.

G: Het Prins Hendrikplein, dan heb je de Maresingel, Prins Hendrikstraat, Willemstraat, Bronkhorststraat en de Mauritsstraat, ligt dat.

I-1: In de tijd dat u daar woonde, waren daar winkels in de Willemstraat?

G: Zeker weten, even kijken hoor, een kruidenierszaak Gé Sierat, aan de overkant een bakkerij Preenen heette dat, nu, toen een bakkerij, en aan der andere kant van de Koningstraat was Vermond, een groentezaak. En het typische is als je nagaat even naar de Maresingel toe in onze gedachte, daar had je De Graaf, een banketbakkerszaak [G.P. de Graaf, Prins Hendrikplein 1], je had een slagerij op de hoek en je had een drogisterij en dan kan ik me van de Koningstraat, had je een sigarettenwinkel, ken je nagaan.

I-1: Dus daar waren aardig wat winkels daar.

G: Ja. In de Mauritsstraat had je tegenover de bakkerij had je ook een sigarettenwinkel, zeg maar, en dan had je Rodenburg op de hoek van de Bronkhorststraat [nr. 1], had je [J.] Rodenburg, een melkzaak. Aan de overkant had je Hoes, dat was een kruidenier, en even verder in de Mauritsstraat had je een manufacturenzaak, ook nog een kruidenier, en op de hoek van de Mauritsstraat had je ook een groentezaak. Ongelofelijk!

I-1: Zo, daar hebben heel veel winkels gezeten.

G: Ja. Ik zal niet verder gaan. In de Koningstraat had je ook nog...

I-1: Ja, het was een arbeiderswijk waar u woonde en hoe was het sociale leven daar, hadden de mensen onderling veel contact met elkaar?

G: Nou, dat is een heel mooi verhaal. Toen ik op het VGLO [Voortgezet gewoon lager onderwijs] zat, ik ben na de lagere school ben ik naar het VGLO gegaan op het Noordeinde, en toen woensdagsmiddags en zaterdag hielp ik dus kruidenier Sierat. En wat deed ik daar? Ik deed bijvoorbeeld vulwerken, maar ik ging ook met een handkar, die ik dan huurde op de Langegracht [142] bij Zwetsloot geloof ik, ging dus het lege goed brengen naar de firma De Jong, Nieuwe Rijn, en de bestellingen die gedaan die Sierat had gedaan die haalde ik dus op. En nou komt nog een heel mooi verhaal waar ik ook herinner aan het overlijden van Alie, eigenlijk ook aan de kerkdienst die we gehad hebben, wij speelden vroeger heel veel buiten, heel veel, en zo heb dan ik eigenlijk ook Alie leren kennen of tenminste...

I-1: Uw vrouw.

G: Als vriendinnetje zeg maar helemaal niet, van lieverlee na enkele jaren kregen we wat meer oog voor mekaar, wat meer aandacht voor mekaar. En het mooie was, ik moest natuurlijk ook wel eens boodschappen wegbrengen naar nummer 19, Willemstraat 19, wij woonden op 34. Wie denk je wie de deur opendeed als zij wist dat Schelte de boodschappen kwam brengen? Alie natuurlijk. Zo is dat namelijk ontstaan.

I-1: Dat werk wat u deed voor Sierat, kreeg u daarvoor betaald?

G: Ja, vijftig cent per week.

I-1: U verdiende wat bij.

G: Ja, zakgeld.

I-1: Het contact met de mensen in de wijk: was dat zo dat de mensen bijvoorbeeld op mooie zomeravonden gezamenlijk buiten zaten voor de voordeur of dat er wijkfeesten waren?

G: Wat ik me wel herinner: wij hadden daar wel een soort Koninginnefeest, zeg maar, en dan werd de straat werd ook versierd met vlaggen en toestanden en er werden ook wat sportieve dingen werden er ook georganiseerd. Individueel hadden sommigen wat meer straatcontact bijvoorbeeld. Er was een hele nieuwsgierige mevrouw die stond eigenlijk altijd aan de deur en die was zeer nieuwsgierig en die wilde alles van de straat weten bijvoorbeeld. En ja, het was wel gezellig qua jongeren en dat stoort me nu nog eigenlijk. Wij hadden veel meer straatplezier op een leuke manier. Runnen, buuttertje doen, badminton doen, verstoppertje niet te vergeten. Je had toen nog de Huigstraat, toen nog, ik herinner me...

I-1: Huigpark.

G: Huigpark; waar nu Huigpark is. We hadden daar nog, ik heb het wel eens tegen mijn kleinkinderen gezegd: er was veel meer contact, ook gemeenschappelijk. Later ben ik natuurlijk, ja, is de verliefdheid ook toegenomen, dus werd het wel iets anders.

I-1: Ja, u noemde al, dat wilde ik u inderdaad ook vragen: wat voor spelletjes deden jullie als kinderen. U speelde dus veel buiten?

G: Ja, runnen, kolkje wisselen en ook al een beetje badminton.

I-1: Wat is dat kolkje wisselen?

G: Nou ja, dan had je een soort rechthoek met kolken en dan moest je elkaar, je had vier kolken en vijf personen en dan moest je wisselen af en toe en dan probeerde die vijfde een kolk [te] bemachtigen, een soort runnen, zoiets. En stoepranden niet te vergeten.

I-1: Stoepranden ja; kolkje, dat ken ik helemaal niet, maar ik ben van een latere datum.

Het huis waar jullie woonden in de Willemstraat, was dat redelijk qua grootte voor zo'n gezin van zeven mensen?

G: Nou, ik moet eerlijk zeggen: het was een eengezinswoning met een voorkamer en achterkamer, keuken, en boven hadden we dan drie slaapkamers enne, maar later kwam mijn moeders moeder ook bij ons inwonen, want ze kon niet meer tegen dat alleen zijn, en ik, ja, ik was natuurlijk van school veranderd, dus ik kon daar niet zo gemakkelijk meer naar toe, alleen in de weekenden, dus later is mijn oma ook bij ons komen wonen. Die kreeg de voorkamer, haar eigen bed, haar linnenkast, een makkelijk stoeltje en noem maar op. Ja, en wij waren, ik denk dat ik nog wel een foto van kan vinden, wij aten altijd natuurlijk in die achterkamer, en oma bemoeide zich in het begin wel eens met wat de kinderen tegen de ouders zeiden [lacht], dus dan greep vader dan in, die zei: "Het zijn onze kinderen, moeder, dus daar moet je niet mee bemoeien".

I-1: Heel goed van hem.

G: Maar het was wel heel geriefelijk, moet ik zeggen.

I-1: Ja.

G: En dat is nu ondenkbaar.

I-1: Ja.

G: Echt ondenkbaar.

I-1: Want de voorkamer was wat je soms noemde de mooie - tussen aanhalingstekens - de mooie kamer?

G: De voorkamer werd zondags gebruikt.

I-1: Ja, werd zondags gebruikt.

G: Als we uit de kerk kwamen, dan gingen we daar, gingen we daar even wat drinken en gingen we daar zitten enzovoort.

I-1: Die kamer was alleen maar op zondag.

G: Was voor oma, oma Trijntje.

I-1: Ja, maar voordat zij daar kwam wonen was dat ook een kamer die jullie alleen maar op zondag...

G: Ja, in het weekend, ja.

I-2: Hoe heette oma Trijntje van haar achternaam?

G: Dat is een goeie, Kraam, nee, wacht, Kraam, dat is een hele goeie. Kraam [van der Kraan] was de naam van haar man. Moet ik even schuldig blijven.

I-1: U was pas een paar maanden toen de Duitsers Nederland binnenvielen en u was nog een kleuter toen de oorlog afgelopen was; heeft u als kind enige herinneringen aan die jaren? U was nog maar heel klein natuurlijk.

G: Het enige wat ik me herinner is dat mijn vader wel eens in het aanrechtkastje onderdook, en wat ik me nog beter kan herinneren, mijn ouders die gingen toen winkelen op de Haarlemmerstraat [nr. 226] bij 'De Betuwe', dat is naast Pief [N.V. F. Pieck, nrs. 228-230],

vroeger een kruidenierswinkeltje, en ik weet nog goed tenminste dat op een gegeven moment was er een razzia, toen kwamen de Duitse colonnes daar en die hadden ook allerlei groenten en toestanden en toen wilde ik voor mijn ouders een kool pakken of zoiets dergelijks en dat, ik weet niet goed of ik dat helemaal heb kunnen uitvoeren, maar daar werd ik werd tegengehouden; dat herinner ik me nog wel. Ja, maar dat is heel vaag hoor, heel vaag.

I-1: Maar u wilde een kool pakken omdat...?

G: Om mee te nemen om te eten; we hadden weinig te eten.

I-1: Maar u werd tegengehouden door wie?

G: Nou ja, ik denk dat mijn ouders zo verstandig waren, die hebben gezegd: "Schelte, hier", zoiets. Dat is het enige wat ik me herinner.

I-1: Ja, heeft u wel eens verhalen van uw ouders gehoord over hun ervaringen in de oorlogsjaren?

G: Nou, mijn vader heeft natuurlijk vroeger zijn dienstplicht vaderland gedaan, maar ik moet heel eerlijk zeggen: ik weet wel dat hij vrienden had in Wageningen, nou ja, hij zat te paard, dus het was een hele cavalerie, was natuurlijk heel bijzonder, en mijn zus Tiny die heeft nog een hele mooie foto van mijn vader op het paard met zijn hoge...

I-2: Képí?

G: Hoed op, maar ik weet er voor de rest weinig van.

I-1: Uw vader, die verstopte zich soms in het aanrechtkastje; was dat om oppakken voor tewerkstelling in Duitsland te voorkomen?

G: Er was gevaar voor een razzia, het pakken van jonge mannen.

I-1: Om tewerkstelling in Duitsland?

G: Ja.

I-1: Uw vader heeft niet bij het verzet gezeten?

G: Nee, niet dat ik weet.

I-1: Had uw gezin honger in de Tweede Wereldoorlog; heeft u daar een herinnering aan?

G: Nou, ik denk: echt honger hebben wij niet gekend, nee, nee.

I-1: U bent, bent u naar de kleuterschool geweest? Het waren nog oorlogsjaren.

G: Jazeker. Beatrixschool, de Zuidsingel [Herensingel 28, Chr. Fröbelschool], daar.

I-1: Ja, dat was een kleuterschool, de Beatrixschool.

G: Ja, waar nu die nieuwe huizen staan bij het goederenstation [het Spoortje], daar.

I-1: Hoe kwam u daar?

G: Lopend.

I-1: U liep daar als klein kind gewoon zelf naartoe?

G: Ja.

I-1: En u bent vervolgens naar de lagere school gegaan; welke school was dat?

G: Lusthoflaan [nr. 4], Lusthoflaanschool.[School voor Gereformeerd Onderwijs]

I-1: U had al, u heeft al eerder gezegd: het was de Christelijke Nationale school?

G: Ja, klopt. De Vries als hoofd, De Vries.

I-1: En heette die school ook de Lusthoflaanschool?

G: Nee, Christelijke Nationale School.

I-1: Ja. U had daar niet een aparte naam?

G: Nee.

I-1: Kon u goed leren?

G: Ik kon met voldoende leren, ja. Ik was geen een uitmuntend persoon.

I-1: Maar u zat ergens in de meerderheid?

G: Ik zat tussen de zes en een zeven, vermoed ik.

I-1: Wat zijn uw herinneringen aan die lagere school, vond u het er prettig?

G: Nou, ik vond de directeur erg streng, heel erg streng ja, dat herinner ik me: ik had natuurlijk Alie, die zat een klas lager, dus die had ik wat meer interesse voor, op een speelse

manier, laat ik het zo maar zeggen. Ja, wat herinner je? Ja, meneer [H.] Pierhagen. Er werd ook versjes, ja, je moest dan ook catechisatie-dingen moest je leren af en toe. Dus ja, dat weet ik wel. En voor de rest, ja, het was een hele degelijke school met een schoolplein en voor de, aan de voorkant zijn nou parkeerplaatsen gekomen en zag ik laatst, ja, maar een goeie school verder.

I-1: Bestaat dat gebouw nog?

I-2: Het is er nog steeds.

G: Ja, het is er.

I-1: Maar het is niet meer in gebruik als school?

G: Ja, volgens mij wel, want aan de kant van de Rijnsburgersingel [Herensingel] heb je nu die katholieke school en daarnaast heb je twee scholen en daarnaast heb je dan de Lusthoflaanschool.

I-1: Ja. Toen u aan het eind van de lagere school was, mocht u toen doorleren van uw ouders?

G: Ja, ik heb toen op verzoek van mijn vader heb ik toen een test gedaan, een psychologische test, want ik had niet specifiek een duidelijke keuze, laat ik het zo zeggen. Nou, en toen ben ik met mijn vader ben ik toen naar Wassenaar gegaan en daar heb ik dan een test gedaan bij een psycholoog en nou ja, die heb ik toen zover als ik weet naar behoren gedaan, maar daar kwamen hele andere dingen uit dan ik zelf had gedacht. [Lacht].

I-1: O ja?

G: Ja. Nou ja, ik ben misschien wel een beetje praterig nu, maar ik was zo iemand die als vertegenwoordiger, een hele andere kant op, onvoorstelbaar, marechaussee.

I-1: Ja, dat zou een van de opties zijn geweest.

G: Nou ja, dat kwam er toen uit.

I-1: Dat was aan het eind van de lagere school dat u die test deed?

G: Ja, nou, wij kregen net na de overgang na het vglo, zeg maar meer in de vglo -tijd.

I-1: In de vglo -tijd?

G: Vglo [voortgezet gewoon lager onderwijs].

I-1: Maar voordat u daar naartoe ging, naar die vglo voortgezet lager onderwijs, was dat dan een advies van de lagere school dat u daar naartoe ging, wilde u dat zelf of wilden uw ouders dat u daarheen ging?

G: Ik denk dat mijn ouders toen hebben geïnformeerd en dat mijn ouders dan het advies kregen om dit dan te doen. Ik denk dat dit in de vglo -tijd is gebeurd.

I-1: Ja, toen u die test gedaan heeft en daar kwam dan uit dat u aan de ene kant vertegenwoordiger kon worden...

G: Buitendienst of marechaussee.

I-1: Of bij de marechaussee; dat is het uiteindelijk allemaal niet geworden.

G: Nee, nee.

I-1: Waar was die vglo -school?

G: Noordeinde [40]; hij is er nog.

I-1: Heeft die nog een bepaalde naam?

G: VGLO.

I-1: Verder niet?

G: Voortgezet lager onderwijs.

I-2: Dat witte gebouw, waar allerlei schooltypen hebben gezeten? [Noordeinde 3]

G: Volgens mij wel, en aan de achterkant kon je via het Galgewater kon een poortje in en dan kwam je aan het plein in het midden.

I-1: Ik weet niks van een vglo -school af; had je daar bepaalde richtingen waar je naartoe kon of was het allemaal hetzelfde soort onderwijs?

G: Nou, daar kan ik heel weinig over... Wat ik wel me nog herinner: je had natuurlijk, je had geen aparte indeling, dat had je niet. Het meer was een breder opgezet lager onderwijsplan

eigenlijk, en als ik me goed herinner waren er twee of drie leergangen, als ik het goed heb hoor; het is echt een beetje gissen zo, maar niet zeggen: als je die afgelopen hebt, dan is het duidelijk: dan kan je automonteur worden, dat niet.

I-1: Hoe lang heeft die school geduurd, hoeveel jaar?

G: Voor mij denk ik drie jaar, twee á drie jaar.

I-1: Hoe bedoelt u met: voor mij? Kon je nog langer daar blijven?

G: Nee, want het bijzondere is eigenlijk, en dat is een heel bijzonder verhaal: op een gegeven moment werd er van biologie van de universiteit aan de Kaiserstraat werd er een oproep gedaan naar die school voor een jongste bediende. En ze vroegen aan meneer Van Leeuwen dan, die was trouwens voorzitter van K & G destijds [Kunst en Genoegen], vroegen ze of hij geschikte personen zou kunnen sturen naar dus de hoogleraar-directeur, en daar was ik toen ook bij; we waren met zijn drieën.

Nou, werden toen ontvangen door professor, door professor dr. C.J. van der Klaauw, die was hoogleraar. Nou ja, daar hebben we dan eigen en ook bij een technicus, werden we dan ondervraagd zeg maar, en uiteindelijk is de keus op mij gevallen. Dus ik ben toen na die vgl ben ik eigenlijk bij de universiteit terechtgekomen.

I-1: Ja. Had die directeur drie jonge kinderen uitgenodigd?

G: Nou, die wilde gewoon drie kandidaten hebben. Nee, dat deed Van Leeuwen.

I-1: Dat deed het hoofd van de school? Die zocht drie kinderen uit of drie jongens.

G: Ja, die daar eventueel voor geschikt waren, zeg maar.

I-1: En uiteindelijk daar na ondervraging bij de vakgroep biologie zelf is er voor u gekozen om dat te gaan doen?

G: Toen koos Van der Klaauw voor mij, ja.

I-1: Had u zelf al in uw hoofd wat u eigenlijk anders zou willen gaan doen wat vak betreft?

G: Nee.

I-1: Daar had u nog niet over nagedacht en u zag het ook wel zitten dat u daarvoor uitgekozen werd?

G: Nou ja, ik was natuurlijk erg verrast eigenlijk en ik moet heel eerlijk zeggen: ik heb daar nu ruim veertig jaar heb ik daar gewerkt, ruim veertig, ja, en nou ja, goed, ik heb natuurlijk toen daar de opleidingen gedaan. Ik heb toen de amanuensis-opleiding gedaan enne bij de uni [universiteit], ik ging daar dus werken en ik heb dus ook de biotechniek daar gedaan, biotechniek heb ik gedaan na mijn dienstplicht. Ik heb toen in de experimentele morfologie gewerkt.

I-1: U was al aan het werk toen u ook voor uw dienstplicht werd opgeroepen?

G: Ja, ik moest in, er de dienstplicht in, en ik mocht weer terugkomen ook.

I-1: Waar bent u gelegerd geweest voor uw dienstplicht?

G: In Ossendrecht.

I-1: In Brabant, Noord-Brabant?

G: Ja, in de Wittenberg; daar heb ik nog foto's van.

I-1: Ik kom zo meteen terug op waar u gewerkt heeft, maar even nog terug naar uw kindertijd: bent u als kind wel eens ernstig ziek geweest?

G: Nee, Goddank niet.

I-1: In een vakantiekolonie geweest?

G: Ik ben wel bij de LCKV-vakantieweken geweest.

I-1: Wat was de LCKV?

G: De Leidse Christelijke Kampeervereniging.

I-1: Ja. Daar ging...

G: In Lunteren. Nou, daar ben ik een paar keer, en ik ben natuurlijk ook K&G'er geweest hé; zegt dat wat, K&G?

I-2: Kunst en Genoegen.

G: Kunst en Genoegen.

I-1: Ja, ik weet het.

I-2: Het zegt me wel wat, ja hoor.

I-1: Ik bedoel met vakantiekolonies: sommige kinderen waren na de oorlogstijd...

G: Nee, nee, nee!

I-1: Dus vaak nog heel mager.

G: Nee, nee, nee.

I-1: Zodat kinderen om aan te sterken naar een vakantiekolonie gingen; dat heeft u nooit gehad?

G: Nee, nee.

I-1: Ging u als kind wel eens met vakantie; u heeft daar net al iets over gezegd.

G: Nou, ik ging wel eens met mijn vader mee naar zijn vader toe naar Sneek en dan gingen we natuurlijk met de boot varen van Amsterdam naar Lemmer en dat was ook eigenlijk een vakantie, maar vroeger gingen de mensen niet zo op vakantie. We gingen naar Katwijk, we gingen naar 't strand, we gingen naar Meijendel bijvoorbeeld, maar we gingen nooit met het gezin echt een paar weken op vakantie; daar was het geld niet voor.

I-1: U ging hooguit een dagje naar het strand bijvoorbeeld.

G: Een dagje uit ja.

I-1: U zei daarstraks al dat u uitgezocht bent om te gaan werken als jongste bediende bij de vakgroep biologie van de Rijksuniversiteit Leiden; waar was die vakgroep?

G: Dat was de hoek van de Kaiserstraat, hoek Kaiserstraat Witte Singel, Bakkersteeg aan de andere kant. Het komt uit op het Rapenburg.

I-1: Zaten daar allemaal laboratoria of...?

G: Nou, dat was erg leuk, dat moet ik je straks echt even naar de gang kijken: daar hangt een heel mooi portretje, dat was een Singelgebouw. Dat was op de hoek van de Sterrenwachttlaan, in de Kaiserstraat was een conciërgewoning, daar woonde De Koning toen [J. de Koning, instrumentmaker, Kaiserstraat 61]; daarachter grenst dus het Singelgebouw. Dat was een heel groot gebouw en dat grensde tot bijna aan de Sterrewacht.

En dan hadden we vroeger hadden we vijf of zes afdelingen, en ik werkte bij de afdeling morfologie. Dus daar heb ik altijd gewerkt ja.

I-1: En uw beroep was daar, hoe omschrijft u dat?

G: Nou, ik was, ik ben begonnen als veertienjarig jochie als jongste bediende, ik ben in rangen ben ik dan wel, heb ik een aantal periodieken gehad. Toen heb ik na mijn dienstplicht, ik werkte bij de beschrijvende afdeling morfologie, [prof. dr. P.] Dullemeijer was hoofd, een hele fijne man was dat. Uit mijn dienstitijd werden wij een experimentele afdeling, dus wij gingen ons richten op dierproeven zeg maar, en toen heb ik daarna heb ik dan via het ziekenhuis heb ik dan de biotechnische opleiding gedaan. Ik heb eerst dierproeven moeten.

I-1: Via het Academisch Ziekenhuis?

G: Ja, het LUMC, dokter [H.J.] Stol, toen heb ik eerst, heb ik dierkunde moeten doen en daarna heb ik dan dus de biotechniek gedaan. Daar ben ik voor geslaagd en toen ben ik, nou ja, uiteindelijk ben ik dus biotechnisch laborant, zeg maar.

I-1: U zei de vorige keer ook iets van biotechnicus-preparateur.

G: Ja.

I-1: Dat was daarmee verbonden?

G: Ja, ik heb vroeger, ik heb natuurlijk vroeger heb ik heel wat snijwerk gedaan, om het netjes te zeggen. Kijk, wij waren natuurlijk een afdeling die onderzoek deed naar vogels: Anatidae (wilde eenden), en wij waren geïnteresseerd in tastzin-informatie, zeg maar hoe een eend, simpel gezegd, hoe een wilde eend die zwemt in het water, hoe kan hij nou met zijn snavel bijvoorbeeld dingen uit het water halen wat voor hem eetbaar is. Daar heb je een heel systeem voor, daar heb je hersenen voor, je hebt er spieren voor, je hebt er zenuwen voor, gevoed door

bloedvaten, en dan heb je ook zogenaamde hersenlichaampjes, die zitten in de snavel, en wij hebben op het einde met dan met academici hebben wij heel wat hebben wij experimenten hebben we daar gedaan. Ik heb nog wel wat platen van. En daar heb ik me na diensttijd heb ik me daarop georiënteerd. Daar ben ik later ben ik nog, dat schiet me net te binnen, ik ben naar Mathesis [Mathesis Scientiarum Genitrix] gegaan, een soort avond-mts, op het Pieterskerkgracht, maar dat was meer in de technische zin, instrumentmaker, en ik was helemaal geen instrumentmaker, ik was natuurlijk preparateur, ik deed vivisectie en al die dingen meer.

I-1: Dus u hebt ook nog die avondopleiding gedaan?

G: Dat moest ik toen doen vanwege de sollicitatie, daaraan vooraf.

I-1: Maar toen was u al een hele tijd werkzaam bij...

G: Ja, dat was eigenlijk voor mijn, effe denken, ja, na mijn diensttijd, nee, vóór mijn diensttijd heb ik dus die avondschool gedaan, Mathesis, MSG, en na de diensttijd heb ik de biotechniek gedaan.

I-1: Ja, bij het Academisch Ziekenhuis.

G: Ja, bij LUMC, ja, bij het Academisch Ziekenhuis; later bij chirurgie Wassenaarseweg, dokter Stol.

I-1: Hoe vond u om bij, om in een universitaire omgeving te werken?

G: Prima. Een mooi systeem. Ik moet eerlijk zeggen: een degelijke organisatie, laat ik het zo maar noemen. Ja, het enige is eigenlijk en dat gaat natuurlijk per afdeling, het gaat om bevordering. Je wil natuurlijk wel eens bevorderd worden, heet dat dan. Nou ja, ik heb dan, ik viel kennelijk goed in de smaak. Ik was natuurlijk leergierig en ik was heel erg actief. En nou ja, dat heb ik uiteindelijk heb natuurlijk tot een hoger graad ben ik toen gekomen. Ik ben nooit wetenschappelijk geweest, maar ik heb wel in wetenschappelijke kringen, heb ik altijd, mijn kamer was operatiekamer en röntgenkamer, dus ik zat wel diep in, dat had ik toen geleerd bij de biotechniek.

I-1: Bent u prettig behandeld door al die wetenschappers?

G: Fantastisch. We hebben zo'n band met mekaar, dat is echt, dat was zo ontzettend fijn. Het zijn nu helaas overledenen, maar ik had eigenlijk nooit met niemand echt ruzie. Wel eens een woordenwisseling, maar de werksfeer was prima.

I-1: Men deed niet uit de hoogte, dat niet?

G: Nee, moeten ze bij mij niet doen.

I-1: U zei dat u ook preparateur was, uw vak, jullie deden dierproeven. Kunt u een voorbeeld geven van zo'n dierproef bijvoorbeeld wat jullie deden?

G: Nou, als we straks even in de pauze even naar dat schilderijtje kijken; ik had hem aan de muur gehangen, je kan hem zo zien. Nou, wij deden dierproeven in het voedingsapparaat, heb ik al gezegd, en wij waren ook zeer geïnteresseerd, even het begin: als iemand die dan een doctoraalstudie wilde doen, dus zijn studie eerst biologie had afgerond, koos dan voor de neuro-anatomie morfologie was bij mekaar, dan koos die dus een bepaalde afdeling en dan ging die dan met de docent in overleg - meestal een hoogleraar of in ieder geval een academicus - en die naar aanleiding van het gesprek presenteerde hij dan zeg maar een aantal mogelijkheden om daarin werkzaam te zijn, zeker voor je promotie bijvoorbeeld ook. Nou, wij hebben toen op een gegeven moment was iemand die was geïnteresseerd ook in eenden maar ook in zwanen, en als je een zwaan tegenwoordig in het water ziet gaat, die zo, ik kan het heel mooi voordoen [doet met handen voor], stel dat hij wat eten wil, dan moet hij dan naar het wateroppervlak toe. Wij hebben dan, met ook anderen, hebben wij dus daar onderzoek aan gedaan van: hoe krijgt, hoe is het nou mogelijk dat systeem om die werveltjes zo met die verbindingen en met die periferie met die spieren allemaal dat commando krijgen van: hé, ik moet dit doen. Nou, we hebben dan onderzoek aan gedaan, dus ik heb toen destijds, dat heette, nou, bij een farmer heb ik dan zwanen gekocht, levende zwanen, en die nam ik dan

mee in jutezakken met uit het weggehaald, uit gingen die poten erdoor; dan kon ik er makkelijk door, heb ik getraind in opstelling. Wij hebben toen met die zwaan hebben wij dan bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar het systeem de voedingssysteem, de schedel en dan ook de wervelkolom. Bij eenden, en daar heb ik een paar voorbeeldjes van, bij eenden was mijn directe hoofd was geïnteresseerd in het voedingsapparaat van Anatidae, dus de wilde eend. Nou, die had analisten had die dan, zat in die werkgroep, hij was wetenschapper, ik was dan de operatieman eigenlijk, dus die eenden hebben we toen eerst allerlei preparaten van gemaakt. De analisten maakten een doorsnede van de hersenen zeg maar, om de organisatie binnen de hersenen goed te kunnen zien, ook waar het commandocentrum ligt, zeg ik maar populair, maar het commando van iemand nou eens voedsel moet eten bijvoorbeeld. We hebben naar de periferie gekeken, we hebben naar de musculatuur gekeken, zeg maar, en uiteindelijk heeft de instrumentmaker heeft geschikte apparatuur gemaakt om bijvoorbeeld een coördinatenstelsel van die schedel bijvoorbeeld te kunnen instellen, want je moet natuurlijk berekeningen maken van hoe hoog die schedel is enzovoort. Wij gingen, binnen de hersenen gingen we met elektroden gingen we zeg maar commando's geven om dat voedingssysteem te activeren. We wilden de verantwoordelijke hersengebieden wilden we onderzoeken van: waar ligt dat centrum? Nou ja, dat is, dat heeft jaren geduurd hoor, een paar zinnen, nou ja, dat was heel boeiend werk en daar heb ik jaren met vele, en ook met iemand die ook in de Merenwijk woont hebben we dus naar het tastsysteem gekeken, bij de slobenden enzovoort; daar hebben we jaren over gedaan.

I-1: Jullie werkten met levende dieren?

G: Ja, de levende dieren werden in kooien werden die dan geplaatst binnen het gebouw binnen het dierenverblijf, die werden getraind in een bepaalde opstelling zeg maar, want we moesten ook röntgenfilms maken van de schedel om te kijken van: hoe is die beweging, zeg maar. Dus er werden loopings geplaatst in de bovenkaak en in de onderkaak en dan werd die eend werd aan de buitenkant, in een voerbakje kreeg die dan voer, en daar gingen we röntgenfilms van maken, röntgenfoto's van maken zeg maar, om de positie goed [te] kunnen vaststellen, ook het coördinatenstelsel te bekijken zeg maar. Nou ja, zo kan je dan bepaalde eetmomenten, kaakmomenten, kun je dan activeren.

I-1: Ja.

G: Dat is natuurlijk enorm ingewikkeld werk, maar daar hebben we jaren over gedaan hoor.

I-2: Maar wat was het uiteindelijke doel om die kennis te vergaren?

G: Wetenschap, puur wetenschap. Het heeft niet het doel om bij mensen ook te kijken als je moeilijk hapt, waar ligt het aan. Nee, het waren meer zeg maar...

I-1: Het was meer om goed te weten...

G: Ja, puur wetenschap.

I-1: Hoe bijvoorbeeld het zenuwstelsel van een eend in elkaar zat.

G: Ja. Onze hoofd van de afdeling, hoogleraar, die was geïnteresseerd in het neuro-anatomisch voedingssysteem bij anatidae, heel mooi gezegd.

I-1: Bij de eenden.

G: Nou, we konden makkelijk aan eenden komen in Sassenheim. De kooiker [Jan] Reuzer, daar ben ik talloze keren geweest om de eenden te kopen. Die werden dan gekocht en die nam ik dan mee en die gaf ik aan de diervorzorger, en die eenden werden natuurlijk daar gehouden en ook verzorgd en ook geschikt gemaakt voor het experiment om zo te zeggen dat ze in die kooi konden en dat ook die röntgenfilms konden maken, die loopings konden maken, en daarna helaas, dan als je dan dat experiment hebt gedaan dan moet de eend, die krijgt dan een soort eindprik om het mooi te zeggen. Je had die hersenen nodig om, die werden gefixeerd, dus dat was het einde van het eendenleven.

I-2: Nog een vraag: waren daar ook studenten bij betrokken?

G: Ja. Juist studenten die voor hun promotie werkten, niet de eerste- of tweedejaars biologen hoor, meer degenen die kozen voor de morfologie.

I-2: Juist.

I-1: Uit onze tijd kennen wij de protesten die er zijn tegen dierproeven hè en dan gaat het vaak over dierproeven die gedaan worden omdat bijvoorbeeld bepaalde medicijnen ontwikkeld moeten worden die dan eerst op dieren getest worden. Bij jullie ging het vooral om het ontleden van hoe zo'n dier in elkaar stak?

G: Wetenschap, onderzoek.

I-1: Waren er toen al protesten tegen het werken met levende dieren?

G: Nee, bij ons niet. Ik heb wel meegemaakt dat er een stukje nieuwbouw werd geopend door minister Cals destijds en ik zat toen nog bij de vrijwillige brandweer en toen was er een studentenprotest tegen verhoging van het collegegeld of zoiets, zo lang geleden, en men was vertrouwd dat de minister van Onderwijs naar Leiden kwam, naar biologie kwam, dus daar was wel een behoorlijke oproer enne, hebben we geprobeerd die mensen tegen te houden.

I-1: Maar er is nooit protest geweest tegen...

G: Nee hoor.

I-1: Het werken met levende dieren zoals...

G: Weet je, wat de mensen waarschijnlijk niet begrijpen, maar wij hebben daar een opleiding voor gedaan en we hebben ook een opleiding gehad bij de dierenverzorging, dierkunde, hoe je met dieren om moet gaan, namelijk ook hoe je dieren moet verzorgen, en ik heb natuurlijk ook uit mijn biotechniek heb ik geleerd hoe ik een eend moet behandelen als ik via het hart bijvoorbeeld een doorschouwing moet doen. Via de bloedbaan moest je de hersenen fixeren, de hersenen is net griesmeel en als je dat fixeert dan kun je hem ook uitprepareren; die kunnen gesneden worden. Ik bedoel: dat is je opleiding. Ik moet eerlijk zeggen wat wel goed is: we hielden ook een lijst bij, een lijst van hoeveel inventaris, van hoeveel groep, er gebruikt zijn in een bepaalde periode en dat werd dan naar het ministerie gestuurd.

I-2: Ik vind dat wel interessant, maar ik heb nog een vraag: hadden jullie ook contact met Naturalis?

G: Ja, heel vaak.

I-2: Dat zat toen nog in de...

G: Raamsteeg.

I-2: Ja.

G: Ik had een heel goed contact; ik ken die jongens heel goed, Piet, Kees en, als wij, een ander verhaal als wij bijvoorbeeld, deze periode is een onderzoeksperiode hé, maar we hebben natuurlijk ook een beschrijvende periode gehad en toen ik daar pas kwam of daarna, zeg maar een poosje, was, waren we ook geïnteresseerd in dood materiaal, en ook vanuit Utrecht, ook vanuit de dierentuinen, die werden dan, dode dieren werden dan bezorgd bij de Uithof [Utrecht] zeg maar, en dan ging ik naar de Uithof toe en daar haalde ik dan het dode materiaal op, en als er ook reptilia bij zaten, slangen, of krokodilletjes, of leguanen, noem maar op, en ik kon ze niet determineren, dan ging ik naar Naturalis en daar had ik dan Van Hoog [dr. M.S. Hoogmoed], die was conservator in reptilia heette dat, hielp die ons dan met het determineren.

I-2: Werden die dingen dan, wat ik dan, opgehaald, ook geprepareerd en later aan Naturalis teruggegeven voor de tentoonstelling?

G: Nee, dat niet; dat was eigen verzameling.

I-2: Eigen verzameling.

G: Als hun interesse hadden in een heel bepaald soort reptiel wat sporadisch was, dan gaven [we] het aan Naturalis, want dat was een museum en wij zijn natuurlijk een onderzoeksinstelling.

I-1: U heeft uw werk uw hele werkzame leven gedaan?

G: Ja, ruim veertig jaar.

I-1: En hoe oud was u toen u met pensioen ging?

G: Wil je het echt weten?

I-1: Ja.

G: Veertien plus veertig is vierenvijftig, dus vijftenvijftig jaar.

I-1: Dus met vijftenvijftig bent u met pensioen gegaan?

G: Ik moest, ik moest.

I-1: Hoe is dat gelopen, dat u moest?

G: Nou, ik had er wat moeite mee, moet ik eerlijk zeggen, want ik heb dit werk met fantastische collega's heb ik dat mogen verrichten eerlijk gezegd en ik, ja, na zo'n lange periode ben je eraan gehecht en ik heb het met plezier gedaan en ook met vakkennis, mag ik wel zeggen; raar als je dat zelf zegt, maar dat is wel zo. Dus ja, ik ben ook nog een poosje gastmedewerker geweest, maar toen moest ik, toen kon ik het practicummateriaal, de schedels van honden en noem maar op, mocht ik dan weer de kiezen erin zetten en repareren. En ik denk: ja hallo. Toen ben ik voorzitter van de Zonnebloem geworden. Ik zat in de 3 October. Nou ja, dus ik dacht van: jongens, prima, als je me nodig hebt, bel me; voor de rest dat vind ik zonde van de tijd om daaraan te besteden.

I-1: Maar waarom moest u met vervroegd pensioen?

G: De regelingen, rijksregelingen.

I-1: U wilde ook op die leeftijd eruit?

G: Liever niet.

I-1: Nee, maar het was wel noodzakelijk.

G: Weet je, op een gegeven moment, zover ik dat kan beoordelen, een directie heeft natuurlijk te maken met regels die aan de universiteit worden opgelegd en er waren toen ook al bezuinigingen. Dus ik was dus iemand die dus zijn ambtstijd had volbracht op heel jonge leeftijd en dat is nu niet meer zo; nu blijven dacht ik gewoon als ik het goed heb, maar ik ben er helemaal uit, maar in ieder geval [dr. A.J.] Vijverberg moest zeggen: "Sorry, je mag als gastmedewerker blijven, maar helaas, ik, nu moet je weg, je gaat met pensioen"; prépensioen heette dat.

I-1: En het kwam hun ook wel goed uit in de tijd van bezuinigingen dat er mensen uit gingen?

G: Menselijk gesproken waarschijnlijk niet, tenminste ik denk aan mijn eigen tijd: ze moesten wel, opdracht van bovenaf.

I-1: Ja, dus u bent met vijftenvijftig met pensioen gegaan.

G: Ja.

I-1: Dan ga ik even met u terug in de tijd. U heeft al verteld over Alie, het meisje wat later uw vrouw is geworden, die kende u dus al toen u nog kind was?

G: Ja.

I-1: Ze zat bij u op school?

G: Veertien, vijftien jaar, we waren gewoon schoolvriendjes zeg maar.

I-1: Ja, en dat is later uitgemond in de verkering?

G: Ja, we zijn, ik ben voor mijn dienstplicht, ik ben september, twaalf september drieënzestig zijn we getrouwd, dus kort na m'n dienstplicht. Ik kwam zestig vier [april 1960], moest ik in dienst voor m'n nummer; tweeënzestig een [januari 1962] kwam ik er uit en september zijn we dus getrouwd.

I-1: Ja.

G: Nou, het probleem was natuurlijk huisvesting. Dat is nu een probleem, maar toen ook al. Nou, we zijn getrouwd in de Zuiderkerk die nu ook weg is.

I-1: Aan de Lammenschansweg is dat hé?

G: Lammenschansweg, en op het stadhuis natuurlijk. Maar wat zo leuk was van mijn schoonouders: haar oudste zus [Jo Benschop] die ging het huis verlaten, die ging trouwen, die had een huis in de Bronkhorststraat, zus Lien die zit middenin die was met de noorderzon

vertrokken, dus Alie ging nou ook trouwen en toen boden mijn schoonouders aan om hun slaapkamer, daar mochten wij gaan wonen. Nou, en wij hebben toen met behulp van anderen hebben we die slaapkamer wat verbouwd; we hebben nog op de zolder, er was een grote zolder, hebben we nog een schot geplaatst, een aanrechtje neergezet. Nou, we hebben daar een aantal jaren hebben we daar gewoond en daar is onze oudste zoon geboren en daar was m'n schoonmoeder ontzettend blij mee, want die had vroeger een kind, een jongetje, was toen overleden, dus die vond ze fijn. Nou, daarna zijn, hebben we van de universiteit hebben we een tijd in de Spaarnestraat 162, hebben heel lang gewoond, en dat was toen een huurhuis.

I-1: Als ik u even mag onderbreken, waar woonden uw schoonouders toen u daar ging wonen?

G: In de Willemstraat 19.

I-1: Ook in de Willemstraat?

G: Ja.

I-1: O, natuurlijk, ja, Alie kwam bij u uit dezelfde straat natuurlijk.

G: Ja.

I-1: Ja, toen bent u eerst in de Willemstraat gaan inwonen?

G: Ja, daar hebben we een poosje, een jaar of vijf, zes daar gewoond...

I-1: En toen kreeg u via de universiteit een nieuw huis?

G: Via de universiteitsvereniging in de Spaarnestraat; een galerijflat.

I-1: Een galerijflat.

G: En toen zijn we later, daar hebben we heel lang gewoond, met plezier moet ik zeggen, toen hebben we later, werd dit project opgezet, de Tuinen, de Duinen enzovoort.

I-1: Hier in de Merenwijk?

G: In de Merenwijk, de Duinen; toen hebben we dit huis gekocht.

I-1: U was dus al schoolvriendjes met Alie; heeft u tussendoor nog verkering met iemand anders gehad, andere meisjes dan uw vrouw?

G: Nee.

I-1: Nee, het is altijd Alie geweest?

G: Nou, ik heb wel, het is wel eens een keer uit geweest hé. Weet je, ja, dat paste een beetje bij de biologie, heel extreem, omdat ik zo met dieren omging. Zij had een zwarte kat, en die zwarte kat was vrij slecht; die was, die liet alles gaan en lopen en toen werd ik gevraagd, ik weet niet meer door wie, misschien de ouders, maar dat weet ik niet meer: "Zou je die zwarte kat, zou je die wat aan kunnen doen?" Ik zei: "Nou ja, ik kan hem natuurlijk doden". Ik bedoel: laten we eerlijk zijn, dus mocht ik hem meenemen. Nou, ik heb hem op een nette manier heb ik hem voor eeuwig verdoofd, om het mooi te zeggen. Maar ik was nogal, en dat blijkt uit het voorgesprek, enthousiast voor m'n werk, dus op een gegeven moment wilde ik natuurlijk best wel eens een keer Alie met haar vriendinnen wilde ik best een rondleiding bij mij geven. Dat vond ik hartstikke leuk om te doen, en ik ben nogal een beetje enthousiast, wat uitvoerig type misschien, dus wat deed ik, onbewust haalde ik die kat uit de diepvries, want die lag in de diepvries; toen is het uit gegaan.

I-1: Ha, dat vond ze niet leuk.

G: Een paar weken maar. Later is het weer goed gekomen.

I-1: Kon u vanaf het eerst moment overweg met haar ouders, met uw schoonouders?

G: Ja hoor, zondermeer.

I-1: Uit wat voor gezin kwam Alie?

G: Een Leger des Heils-gezin; ze was ook corpscadet, zeg maar.

I-1: En wat deed haar vader voor werk?

G: Haar vader was Van Gend en Loos-koerier; die liep met paard en wagen bestellingen doen.

I-1: Ja.

G: Willem Ravensbergen. [stiefvader; vader was J.E. Benschop]

I-1: Heeft zij gewerkt voordat u met haar trouwde? Alie bedoel ik.

G: Nee, ja, huishouding, dat is ook zo ja bij familie [onverstaanbaar]

I-1: Huishoudelijke werk bij een familie.

G: Huishoudelijk werk bij welgestelde mensen; een kindermisje, zeg maar.

I-1: Heeft zij na jullie huwelijk ook nog gewerkt?

G: Ja, ja, ze heeft gewerkt bij V&D als Doza, donderdag zaterdag.

I-1: Doza?

G: Donderdag en zaterdaghulp. Doza heet dat. Ze heeft bij Shulton gewerkt daarvoor, cosmetisch bedrijf, Old Spice, en hier in de Merenwijk heeft ze ruim 13 jaar gewerkt bij de Gamma als caissière.

I-1: Bij het bouwbedrijf ja.

G: En ze werd in de overdenking van haar werd ze ook Mamma Gamma genoemd, zo betrokken was ze daarbij. Heel actief geweest ja, en ook vrijwilligster bij de Zonnebloem; daar heb ik nog een mooie foto van.

I-1: Nog eventjes terug.

G: En kerkkoor.

I-1: Sorry, wat zei u?

G: Sorry, en ook het kerkkoor.

I-1: En ook het kerkkoor, ja. Jullie zijn getrouwd; had u voor het huwelijk ooit van uw ouders seksuele voorlichting gehad?

G: Nee.

I-1: Nee, in die tijd gebeurde dat vaak ook niet hé, dat moest je zelf maar uit zien te vinden, en mevrouw precies hetzelfde?

G: Nou, zij heeft een hele moeilijke jeugd gehad, een bijzonder zware jeugd; ik ga niet...

I-1: Nee, nee, daar hoeft u verder niet over te praten. Ze heeft dus een moeilijke jeugd gehad, zei u net al.

G: Nou, ze is van de ouderlijke macht ontnomen geweest en dat heeft haar...

I-1: Nou, jullie hadden in ieder geval nooit voorlichting gehad. Hadden jullie in jullie tijd ooit van homoseksualiteit gehoord?

G: Nauwelijks.

I-1: Daar las je of hoorde je nooit iets over?

G: Nee.

I-1: Nou, u bent getrouwd en u bent bij uw schoonouders in gaan wonen; daar is ook uw eerste kind op de zolder geboren.

G: Ja, René, ja. [febr. 1965]

I-1: En toen zijn jullie door bemiddeling van de universiteit in een galerijflat aan de Spaarnestraat...

G: Galerijflat Spaarnestraat.

I-1: Dat is in de wijk Meerburg?

G: Ja, Meerburgerkade, eind Merenwijk[??] achterin.

I-1: Was het prettig wonen daar?

G: Geweldig. Het werd alleen te klein, want we hadden, ondertussen was er nog een zoon en nog een dochter geboren, dus we waren ook met zijn vijven, dus het was wat klein geworden en we konden we dit huis konden we kopen. Ik had natuurlijk een vaste baan en Alie is daardoor, ook daardoor, gaan werken eigenlijk. Nou ja, en toen kwamen en hebben we ons opgegeven en konden we dit huis kopen.

I-1: Ja. U heeft drie kinderen gekregen?

G: Ja.

I-1: Vond u het leuk om kinderen te krijgen?

G: Enorm, vooral de dochter, de laatste, dat is mijn dochter daar.

I-1: Op de foto.

G: Op het rekje.
G: Ja, en daar staan ze ook nog. [wijst]
I-1: Ja.
G: Nee, daar op de muur.
I-1: Ja, ik zie het. U klinkt heel enthousiast; u vond het leuk om kinderen te krijgen?
G: Ja.
I-1: U bent een behoorlijk actief iemand als ik het zo hoor; bent u met uw vrouw samen nog lid geweest van verenigingen toen jullie in een opgroeiend gezin zaten?
G: [Loopt en pakt een foto] Kijk, daar staan we.
I-1: Even kijken. O, het Regenboogkoor, daar hebben jullie samen op gezeten.
G: Ja, ja, ik zit er nog op, ik bedoel: Alie is, moet, ik kan nog iets verder, [loopt en laat foto beter zien].
I-1: Nee hoor, is niet nodig.
G: Nee, Alie is daar ook sopraan geweest, een jaar of vijftien ongeveer, en ik was al bas.
I-1: En is dat de kerk waar jullie altijd ter kerke gaan?
G: Ja, hier in de Regenboog in de Merenwijk.
I-1: Dat is de oecumenische...
G: Precies.
I-1: Geloofsgemeenschap noemen ze dat hé? Van de samenwerkende kerken.
G: Keurig, ja, heel mooi, heel goed, ja.
I-1: Even los van de kerk: zijn jullie ooit lid geweest van een politieke partij toen jullie getrouwd waren?
G: Nee. Ik stem trouwens wel christelijk, laat ik het zo zeggen.
I-1: Ja.
G: CDA, maar ik denk dat ik over ga stappen naar de CU.
I-1: Heeft u in uw werkzame leven, toen u nog voor de vakgroep biologie werkte, heeft u toen in uw vrije tijd al allerlei vrijwilligerswerk gedaan of lid geweest van verenigingen?
G: Ik ben heel erg lang, minstens 25 jaar ben ik lid geweest van Kunst en Genoegen.
I-1: K&G.
G: Ja, ik ben ook wereldkampioen geworden. [Laat grammofoonplaat met foto zien] Ik zal aanwijzen waar ik sta, hier sta ik. Dit is in zestig [1960] in Kerkrade.
I-1: Later is er een grammofoonplaat van gemaakt?
G: Ja; ik zal hem niet afspelen.
I-2: Wat een grote groep is het!
G: Ja, honderd man.
I-2: Ja, geweldig!
G: Daar ben ik ruim, ruim, nou bij vijfentwintig jaar, lid van geweest. Dit is mijn pet.
I-1: Ja, ik zie het.
G: Hier, dit ben ik. [wijst aan].
I-2: Bent u kampioen geworden in Kerkrade?
G: Ja, joh, prachtig. WMC wereldkampioenschap, prachtig man.
I-1: Wat speelde U?
G: Trompet.
I-1: Trompet. Bent u muzikaal van huis uit? Speelden uw ouders ook een instrument?
G: Nou, ik heb hiernaast een mondorgel liggen in een doossie en ik ben, daar komt nu bij, ik speel alleen voor kinderen als ze jarig zijn. Ik kan misschien dat ik ergens anders nog eens wat gaan doen; ik hou erg van muziek, mondorgel. Nou ja, ik heb hem voor m'n verjaardag gehad. Ik speel af en toe wat als ik me verveel, maar ik denk dat ik misschien, nou ja, m'n schoonzus stuurde per app een mondorgelclubje van het Leger des Heils, dus misschien dat ik, maar ik moet een beetje opletten. Ik sport, ik sport ook veel, twee keer in de week

volleyballen. Het Regenboogkoor woensdagavond; we hebben natuurlijk met Pasen zijn we nu mee bezig, dus ik heb niet zoveel vrije tijd, laat ik het zo zeggen.

I-1: Even terug naar K&G: waren uw ouders al muzikaal dat u trompet bent gaan spelen?

G: Nee.

I-1: Hoe is het gekomen dat u voor trompet hebt gekozen?

G: Via de VGLO. Van Leeuwen was voorzitter van K&G en ik ben toen heel jong ben ik natuurlijk lid geworden en ik ben toen eerst pijper geweest, zo'n fluitje, en daar vond ik niks aan. Dus later ben ik dan hoorn gaan spelen, esdeshoorn; daarna ben ik trompet gaan spelen. Dus eigenlijk via school. Toen ging ik ook mee met de K&G-kampen naar Lunteren bijvoorbeeld.

I-1: Van Leeuwen, dat was het hoofd van de school hé?

G: Ja. Joop van Leeuwen.

I-1: Is die niet plotseling overleden, dat ik daardoor een lichtje over heb gezien?

G: Dat is heel lang geleden, echt heel lang geleden.

I-1: Maar via hem bent u dus bij K&G terechtgekomen.

G: Hij heeft me toen gemotiveerd, zeg maar ja.

I-1: Heette het toen al de Show- en Marchingband waar u deel van uitmaakte?

G: Jazeker.

I-1: Want er zijn eigenlijk drie onderdelen begrijp ik hè van K&G. Jong K&G...

G: Ja, je hebt dan de drumband, je hebt het koperwerk en je hebt de pijpers, dat klopt.

I-1: Nee, maar ik bedoel drie onderdelen in de zin: je hebt jong K&G...

G: Ja, drie, de...

I-1: De Show- en Marchingband.

G: Je hebt er drie korpsen.

I-1: Dat bedoel ik.

G: Ja, oké.

I-1: En heette het in de tijd dat u daar begon ook al Show- en Marchingband?

G: Ja. Ja.

I-1: En ging u ook voor uitvoeringen naar het buitenland?

G: Later wel, maar dat heb ik niet eigenlijk niet meer zo echt meegemaakt, maar dat is ook de reden waarom ik er mee ben gestopt. Als er een Tweede Pinksterdag, een Hemelvaartsdag bijvoorbeeld, dan was Schelte altijd weg en Alie zat dan weer met de kinderen eigenlijk dus. Toen heb ik ook, nou ja, ook wat oudere collega's die zeiden ook van: "Nou, ik vind het nou wel genoeg." Dus uiteindelijk heb ik toen gezegd van: "Joh, laten we dan een datum afspreken dat we zeggen: tegen die periode, dan gaan we er van af".

I-1: Maar u bent dus met K&G wereldkampioen geworden in Kerkrade bij het Wereld Muziekconcours hè?

G: Precies ja, helemaal.

I-1: Jullie zijn een paar keer wereldkampioen geworden toch?

G: Ja, ze zijn tweede geworden de vorige keer [onverstaanbaar] was numero 1.

I-1: En hadden jullie veel onderling contact als je daar met elkaar speelden of was het alleen maar tot de uitvoering?

G: Nou, als korps heb je natuurlijk de wekelijkse repetities en ook je, ik zal maar zeggen voor het WMC ook je extra repetities. De fluitafdeling speelde toen in het wijkgebouw aan het Levendaal en wij speelden met de tamboers in de kleuterschool in het Plantsoen, dus dat gebouw was te klein. Na afloop van de repetitie was er altijd een dagsluiting; dat deed Van Leeuwen dan altijd. Dus daar hebben we, gingen we dan naartoe. Nou ja, en een dagsluiting zo ja, dat was gebruikelijk eigenlijk en we hebben natuurlijk ook qua exercitie hebben we natuurlijk ook talloze keren geoefend op het Warmonder stadhuisterrein. Nu zitten ze denk [ik]

bij UVS op het voetbalterrein, dat weet ik niet, maar ik ben vorig jaar nog geweest naar een uitvoering voordat ze naar Kerkrade gingen.

I-1: En was u als orkest een grote familie? Waren de contacten onderling zo goed dat u je zo kon beschouwen?

G: Ja kijk, ik ben, het klinkt natuurlijk raar als je dat zegt, maar ik ben natuurlijk een open iemand, gemakkelijk contact mee te maken, Ton trouwens ook met Cora [broer en schoonzus], maar ja, ik hou van mensen om mij heen. Ik vind het heerlijk en ja, ik was altijd, die koren ook, ik bedoel: ik ben heel aanspreekbaar en ik ben ook iemand die, ik ga d'r ook voor. Dat is mijn insteek ja.

I-1: U heeft ook al daarstraks volgens mij genoemd dat u voorzitter van de Zonnebloem bent geweest?

G: Geweest, van het koor ook geweest, van het koor. Maar door de ziekte van Alie ging dat niet meer, want die heeft vijf jaar vasculaire dementie gehad. Daar is ze aan overleden. Dus dat ging niet meer en ik heb een hele zorg gehad, maar dankzij en met de kinderen ook. Toen zeiden ze: "Schelte, je trekt het niet meer. Joh, zullen we een ander voor je zoeken?" Met pijn heb ik dat moeten doen ja.

I-1: U was ook, vertelde u toen wij u eerder spraken, natuurgids bij de IVN [Stichting voor Natuurbeschermingseducatie].

G: Ja.

I-1: Bent u dat nog steeds?

G: Dat heb ik heel, ik ben wel, maar niet in daad, ik heb natuurlijk zoveel andere activiteiten eigenlijk en ik heb toen een natuurgidsen-opleiding gedaan, maar ik ben niet zo IVN-gebonden dat ik, ik deed het puur uit belangstelling en ook omdat ik zoveel dingen had. Ik ben natuurlijk een natuurmens; ik houd van de natuur. Kijk maar naar die opgezette dingen allemaal [wijst op verschillende opgezette dieren in de kamer], die hebben ook allemaal een betekenis, maar in ieder geval: ik heb geen rondleidingen gedaan, nee. Ik kwam er niet aan toe.

I-1: Maar vanuit het IVN geven ook wel lessen op school, volgens mij, maar daar bent u ook niet bij betrokken geweest?

G: Nee.

I-1: Verder heeft u nog bij fietsclub De Kampioen in Voorschoten gezeten.

G: Ja, en fietsmaatje nu nog.

I-1: Ja, bent u fietsmaatje?

G: Ja, ik ben ook fietsmaatje.

I-1: Wat leuk dat u dat doet!

G: Al vijf jaar; ik heb al een [niet verstaanbaar] speldje gehad ja.

I-1: Ik vind dat een heel leuk initiatief.

G: Ja.

I-1: En geniet u daar ook van?

G: Nu niet; het is nu nog koud maar als het weer wat mooi weer wordt, dan ga ik met Alies zus weer rijden. Die woont in de Stevenshof, is 87, heeft parkinson. Ik ga weer met heel veel plezier ga ik haar ophalen en dan gaan we door de stad heen of even langs de boulevard fietsen.

I-1: En dat moeten we niet vergeten: u zit al vijfentwintig jaar bij de 3 October Vereeniging.

G: Bijna 30. [lacht].

I-1: Bijna 30. Hebt u in verschillende commissies gezeten?

G: Ik ben begonnen in de optochtclub, ben ik begonnen eigenlijk, en het kwam zo: ik was natuurlijk best wel geïnteresseerd in de 3 oktoberoptocht en toen notaris Karstens, die vroeg me, toen hij zei: "Joh, als je belangstelling hebt, dan ben je welkom". Via die lijn ben ik toen lid geworden van de optochtclub, en later ben ik ook actief geworden in Haring en Wittebrood en daar zit ik nog steeds in; dat vind ik gewoon leuk om te doen.

I-1: Ja, ik zag de foto; ik zat te kijken op de website van de 3 October Vereeniging en ik kwam uw foto tegen bij de Haring en Wittebroodcommissie.

G: Klopt ja. Inschrijven en daarna uitdelen; hartstikke leuk ja.

I-1: Vraagt het zijn van zo'n commissielid, vraagt dat veel tijd?

G: De optocht wel; de optocht moet je ook corrigeren. Kijk, ze beginnen natuurlijk in februari al, beginnen ze eerst evalueren van het vorig jaar. Nou ja, dan worden de plannen bekend gemaakt en als de plannen wat verder gevorderd worden, dan worden de groepen gemaakt die een onderdeel moeten gaan uitvoeren, dat heb ik natuurlijk ook meegemaakt, dus dan ga je, dan krijg je bijvoorbeeld een bepaalde opdracht mee en dan is het van: joh, we horen wel van je de volgende vergadering, of zoiets. Dus daar ben je heel intensief mee bezig; ga je proberen contacten te maken, personen, kleding, praalwagen enzovoort. Dat eist veel ja meer tijd. Haring en Wittebrood is alleen wat meer gezellig onderling. We doen natuurlijk onze uiterste best met het uitdelen; inschrijven is ontzettend leuk. Ik doe dat gewoon omdat ik het leuk vind; het is een beetje verkennerij naar, ik vind het gewoon leuk, maar dat is, we vergaderen twee keer en voor de rest natuurlijk inschrijven is natuurlijk ja dat is natuurlijk op de derde donderdag in september en dat begint om een uurtje of half vier en dat is gewoon ongeveer een uurtje of tien 's nachts afgelopen. En ja, ondertussen eet je met mekaar en uitdelen is natuurlijk 's morgens heel vroeg, is gewoon gezellig joh. Hartstikke leuk.

I-1: Voor de inschrijving staat altijd een enorme rij hé?

G: Ik weet het ja, en vooral dit jaar, vorig jaar na de coronatijd, joh, de mensen genoten ervan. Een rij van de Waag tot aan de Korevaarstraat en nog verder. We zorgen voor muziek, dat de mensen een beetje, zo'n bandje daar langs loopt, die muziek maakt zo.

I-1: Wat trekt u zo in die 3 October Vereeniging?

G: Als ik heel serieus neem iets terug iets te kunnen betekenen voor de Leidenaars, en ten tweede is voor mij, ik hou van dergelijk soort evenementen. Ik vind het leuk om daaraan deel te nemen, om daar een bijdrage te kunnen leveren. En ik vind het prachtig om in zo'n pakje rond te lopen. [lacht]

I-1: In zo'n prachtig pak.

G: Je werkpak, zelfs op de fiets.

I-1: Ja, jullie zien er prachtig uit inderdaad.

G: Ja hé.

I-1: Wat is nou het verschil tussen een commissaris van de vereniging en een bestuurslid?

G: Een bestuurslid herken je aan een bepaald insigne op zijn revers en daar komt bij: ze worden commissaris genoemd.

I-1: Jullie heten commissaris omdat je in zo'n commissie zit?

G: Ja.

I-1: En een bestuurslid is een overkoepelend bestuur?

G: Dat is een bestuur, een bestuurslid.

I-1: En u doet dat dus nog steeds.

G: Ja, ik ga naar de dertig jaar toe.

I-1: En dat heeft zich beperkt tot de optocht en Haring en Wittebrood of is er nog anders?

G: Nee, alleen nu Haring en Wittebrood.

I-1: En heeft u daarvoor nog andere commissie gehad?

G: Nou, de Zonnebloem heb ik gehad en...

I-1: Nee, ik bedoel de 3 October Vereeniging.

G: Nee, nee, alleen dit.

I-1: Alleen dat. Nou, dat lijkt me meer dan genoeg, maar...

G: Dat is pittig hoor.

I-1: Dat geloof ik graag. Als ik dat allemaal zo van u hoor, dan denk ik: u bent altijd een enorm actief iemand geweest.

G: Zeker.

I-1: Dat heeft dus veel van uw vrije tijd gevraagd, en u zei daar al iets over, dat betekende wel dat dat z'n weerslag had op vrouw en kinderen, want die zaten hier thuis terwijl u, met uw...

G: Met m'n mooi pak [lacht].

I-1: Heeft u dat altijd wel best gevonden?

G: Nou kijk, we kennen elkaar goed, ik bedoel Alie en de kinderen ook, en ze weten gewoon van mij, ik ben natuurlijk een actief iemand en ik moet heel eerlijk vertellen, ik ga iets heel moois vertellen wat me nu zo dierbaar is. Ik had enorm veel moeite met het alleen zijn, weet je, ik bedoel in de zomer niet, want dan pak ik mijn racefiets, want daar zit ik nog op, en dan gaan we met een clubje fietsen zo, maar de wintertijd, dan zat ik hier maar. Nou ja, ik onderhoud het huis redelijk, denk ik zo, maar naar aanleiding, dat is heel bijzonder, nou, ik ben ook kerkelijk hè en ik kerk elke zondag in de Regenboog, en 6 november hebben wij dus een Allerheiligendienst, Allerzielen, Allerheiligen, en we hebben ja natuurlijk een dominee, meneer Buitenwerf [mevrouw ds. Mirjam Buitenwerf] ik weet niet of je die kent, maar ze heeft, ze heeft een heel mooi stukje weer geschreven, die had een overdenking; daar werd ook Alie werd ook herdacht...

I-1: Uw vrouw.

G: Ja, mijn vrouw, maar die zei ook van, kijk, mijn buurvrouw is ook overleden van de overkant, Bea; hij heeft ook nog haar, even kijken, dat is onze dominee. [laat foto zien].

I-1: Ja, ik zie het, die heb ik op de foto gezien.

G: O ja. En op een gegeven moment, ze had een hele mooie overdenking, staat nu ook een heel mooi stukje - heb ik hem extra voor iemand, want er is vaak een discussie over het God beleven - een heel mooi artikel, maar in ieder geval: er was een soort thema van rouwen en je blij voelen, heel kort. Nou, en toen heb ik, tenminste al enige tijd was, waar is m'n koorboekje, o ja, [zoekt, vindt en laat zien], op een gegeven moment had ik dan deze, die voor mij staat, [wijst op foto aan] die is ook bas. Die mevrouw en die heeft, is de pedicure van Alie geweest en ze is al heel lang lid van het koor, al ruim 20 jaar; we staan naast elkaar, maar ik voelde gewoon dat zij eigenlijk wat meer met me meeleefde, gewoon in aandacht in verband met het overlijden van. Nou, ik heb toen, wil je hem ook effe zien [lacht], deze, Ingrid heet ze. Nou, ik heb een gesprekje met haar gehad onder vier ogen samen, ik heb een heel goed gesprek gehad, ik heb gezegd: "Ingrid, ik kan niet zo tegen alleen zijn, ben ik echt verdrietig om", ik zeg: "zouden we samen iets kunnen opbouwen, een soort vriendschap?" Nou, ik kan u vertellen dat na het tweede jaar, na twee maanden hebben we nu een vriendschap en we ontmoeten elkaar natuurlijk in de kerk, maar ook in het koor en af en toe zijn we het weekend bij elkaar.

I-1: Dat is heel leuk.

G: Ik ben heel gelukkig, heel blij; het is een ontzettend lieve vrouw, heel lang, Alie staat ook nog heel mooi, ben ik blij om [foto]. Ze is ook heel lang alleen geweest, maar we groeiden gewoon naar mekaar toe; we kennen elkaar goed en dat is zo'n fijn gevoel, want alleen eten is ook niet leuk.

I-1: U zei ook: u had moeite met het alleen zijn; daarmee bedoelt u dat u sinds Kerst 2021 dat u alleen bent na het overlijden van uw vrouw?

G: Ja.

I-1: Want zij is op een gegeven moment ziek geworden?

G: Ja, Alie kreeg ruim vijf jaar kreeg ze dementie, vasculaire dementie. Nou ja, daar hebben we in begin toen, we zijn daar ook in meegegroeid met haar ziektebeeld. Nou ja, op een gegeven moment werd het steeds erger verward raken, niet meer voor zichzelf kunnen zorgen, wegelopen van huis ook, ik ben er een paar keer achteraan gelopen enzovoort, en nou ja, dat is, dat was heel naar en ook al overal pijn over het hele lichaam dat ze kon zelfs geen deken meer verdragen; ze moest soms zo'n ding bij de VEGRO [thuiszorg hulpmiddelen] halen, en nou ja,

de verzorging werd natuurlijk ook steeds heviger, dus heel triest, maar ik heb ze met liefde en, ik ga nog, ik heb ze met liefde heb ik ze verzorgd ja.

I-1: Ik vind het knap dat u dat gedaan heeft. Heeft u daar nog hulp van de thuiszorg in gehad?

G: Ja, ik heb via Home Instead [thuiszorg], heb ik voor drie ochtenden heb ik dan een zekere Anneke gekregen en Anneke die ging met Alie aan tafel mens-erger-je-nieten, een spelletje doen en noem maar op, dat was heel fijn en we hebben af en toe nog elkaar een beetje, zegt ze: “Schelte, ik voelde me hier als een soort dochter; ik was zo welkom hier”. We hebben zoveel steun van haar gehad; ze was zo met haar ook begaan en, nou ja goed, als het een beetje mooi weer was ging ze effen een ommetje doen in de rolstoel, met de rollator, noem maar op, dus dat ja.

I-1: Maar de verzorging zoals wassen en aankleden en dergelijke, werd dat door de thuiszorg gedaan of deed u dat zelf?

G: Nee, daar hielp m’n dochter mee. M’n dochter is O.K.-assistent in Alrijne geweest en nu zit ze in Zeist, maar die heeft dan Alie en ook m’n schoondochter, die doet ook verpleegkunde, die hebben Alie dan ook af en toe gedoucht, eerst zorgen dat het lekker warm werd in de badkamer, het ligbad eruit gehaald, laten halen, en een beetje laten verbouwen en die hebben Alie keurig verzorgd.

We hebben ook met elkaar hebben we, dat is eigenlijk ook heel bijzonder, zij kon verzorgenden, verpleegkundigen, maar we moesten een sta-op-bed hebben en die hebben we toen via de VEGRO gehaald. Nou, die hebben, toen lag Alie in een tweepersoonsbed en toen hebben we met elkaar, in een deken hebben we haar op dat bed kunnen leggen zo, en toen mochten ze wettelijk gezien mochten ze haar meer verzorgen, want het was natuurlijk gevaarlijk als je moest bukken.

I-1: Een hoog-laagbed.

G: Hoog-laagbed, ja, sorry.

I-1: Je hebt een sta-op-stoel en een hoog-en-laagbed.

G: Ja, helemaal correct.

I-1: Maar ik vind het knap dat u dat met uw dochter samen de verzorging helemaal heeft gedaan.

G: Ja, ja.

I-1: Ja, en uw vrouw is dus thuis ook overleden?

G: Ja, dat wilde ze. Ik zal even nog, ik heb nog van mijn schoondochter nog iets moois gehad voor mijn verjaardag [zoekt]. Het is wel een beetje privé, maar het is een mooi gedenkboek [fotoboek]. Precies de hele cyclus kan je zien.

I-2: Daar hebben we de vorige keer al een stukje van gezien.

G: Oké.

I-1: Ja, ik weet dat u ons dat heeft laten zien.

G: Ja, u heeft gelijk.

I-1: Vindt u het goed dat wij zo nog even in de tijd, want we zitten eigenlijk op het eind van het gesprek.

G: Prima.

I-1: Uw vrouw is overleden en ik had u al willen vragen of u moeite heeft om het leven alleen voort te zetten; nou, u zegt ook: in de winter is dat het meest moeilijke; in de zomer ben je natuurlijk veel meer buiten.

G: In de tuin bezig.

I-1: U bent ook nog steeds actief bij de 3 October Vereniging.

G: Ja, en ik volleybal twee keer in de week. Bij Basalt in Zoeterwoude.

I-1: U bent ook op uw leeftijd van drieëntachtig bent u nog heel actief hé.

G: Gelukkig wel ja. Ik heb het gewoon nodig; ik ben geen boekenwurm ook, dus vandaar.

I-1: Ik denk dat ik u alles gevraagd heb wat ik wilde vragen; ik weet niet of jij nog wat wil vragen?

I-2: Nee, ik heb het ook zo'n beetje, ja, ik had nog een paar vragen misschien [gelach].

Laat ook maar, dan moet u weer terug naar uw werk.

G: Dat mag hoor, dat mag. Ik vertel er graag over.

I-1: Maar wil je die vragen nog stellen?

I-2: Nou, ik had, ik ben ook gaan lezen over zo'n preparateur en ik had een vraag over die opleiding, maar dat heeft u al, maar ja, ik had een vraag: krijgt, kreeg u wel eens dieren die aan het ontbinden waren en waar ziektekiemen in zaten?

G: [knikt].

I-2: Die kreeg u wel, en wat deed je daar dan tegen?

G: Nou ja, wij hebben natuurlijk ook, ik heb natuurlijk ook de potvis meegemaakt in Breskens en die was ook niet zo fris meer, maar dat was buiten en weet je, je rekende erop en je hebt beschermende kleding aan. Kijk, die potvis die lag buiten, maar ik heb best wel eens dingen gehad die behoorlijk aan het bedorven zijn en wat denk je, voordat je zo'n skelet hebt zeg maar dan gaat die in een zogenaamde maseratatiebak, dat zijn allemaal bacteriën die vreten puur die vreten de spieren op, dan hou je de losse botjes over ja, en dat zijn allemaal dingen, daar moet je echt heel voorzichtig mee zijn.

I-1: Bedoelde je met die vraag of meneer beschermende kleding aan had?

I-2: Nou, hoe jullie dat aanpakten als je...

G: Toen ik pas begon was het nog niet dat je zo echt milieubewuste afdelingen, we hadden natuurlijk ook kadaverbakken, die grote roestvrijstalen bakken met fictief meestal alcohol maar ook met formaline; dat was troep. En de dingen die we dan wilden bewaren, daarin gelegd werden, daarin geconserveerd zeg maar. Nou ja, daar sta je zonder bescherming sta je daar boven met je snuf. Als ik zo'n eend laat ik zeggen het hersentje moest fixeren, dan moest ik hem een prikje geven dat die dan verdoofd werd en dan maakte ik de borstholte open en dan ging er een canule in de hartkamer en in de boezem ging een andere canule in om de omleiding helemaal compleet te maken, maar dan sta ik wel met spullen waar geen afzuiging is. Dat hebben ze later, hebben ze dat allemaal, hebben ze, moesten twee ramen open. Ik zat op de hoek daar, het gebouw staat er nog, is op het hoekje de Kaiserstraat en dan de Sterrenwachtlaan, die hoek beneden was mijn kamer zeg maar, maar later moesten er allemaal afzuiginstallaties komen. Vandaar dat ik van die verrotte handen heb, van het fixatief, en nou moet ik ze insmeren. Familie die zegt Schelt, zo ruw, af en toe. [lacht].

I-2: Nou, dat was, daar was ik nieuwsgierig naar, hoe pak je zo iets aan?

G: Ja. Nou, weet je, meestal, wij kregen toen die milieugroep zeg maar van De Rummel van de Stationsweg, die inspecteren dan, die komen inspecteren. Nou ja, je moet eerst vertellen van hoe je werkt, hoe dat gaat enzovoort, en daarna gaan ze bouwmaterialen, bouwveranderingen aanpassen, zeg maar, dus dat gebeurde heel laat. Uiteindelijk, ik heb ook een hele slechte reuk. Als je tegen mij zegt: "Joh, hier heb je een parfum", ik kreeg van mijn medische vriendin een heerlijk parfummetje - ik ben helemaal niet zo'n parfum - zegt ze: "Schelte, moet je eens ruiken." [Lacht]. Weet je, m'n reuk is natuurlijk ook erg veranderd. Het zij zo.

I-1: Ik wou u in ieder geval heel hartelijke bedanken voor wat u allemaal verteld heeft en de moeite die u daarvoor heeft genomen.